

KRACHY FIREM

BANKROTOVE DOMINO

Krachů přibylo o polovinu. Důvod? Silná koruna, slábnoucí poptávka v zahraničí a neochota bank půjčovat.

Adam Junek, Marie Lucová, Marcela Alföldi Šperkerová

ásledující text není anekdota, ale spíše popis rozhovorů, které dnes vedou nad sklenicí piva čí vina lidé po celé republice. »Zitra už nemusíte chodí, řečlí nám dnes v továmě, « povídá první. »U nás ještě vyjednávují s věřítelskými bankami, «říká rduhý.» My ještě vyrábíme, ale jak dlouho, kdo vi, « dopiní tretí.

Česko totiž rozhodně není ostrůvkem klidu v rozbouřeném moři finanční krize, jak ještě na podzim zaznivalo z úst politiků a analytiků. Naopak prožívá právě vlnu bankrotů, která navíc ještě neudeřila svou největší silou.

Pohroma teprve přijde

A jak to vlastně všechno může dopadnout? Týdeník Ekonom zjistil, že například podle údajú úvěrové pojišťovny Euler Hermes Čescob (je součástí nadnárodní skupiny Euler Hermes, největšího světového seskupení v oblastí úvěrového pojištění), bylo v loňském roce podáno nejvíce nových návrhů na konkurz za více než deset let.

Návrh na insolvencí padl v 5141 případech, přičemž do toho čísla jsou zahrnutí i živnostníci. Skutečně prohlášených konkurzů bylo podle údajů Euler Hermes 1720.

Rok 2008 byl tak po dlouhé době prvním, kdy se počet bankrotů zvýšil. Od roku 2001 totiž postupně klesal. A v roce 2007 tak byl vyhlášen úpadek jen v 1115 případech.

Vloni tak vyskočilo toto číslo zhruba

»Loňský rok ještě nebyl tak katastrofální. Hlavní čísla se ukážou letos. Nejhorší bude první pololetí. To se totiž teprve pořádně projeví dopady krize, která nejsilněji dopadla až v posledních měsících loňského roku,« domnívá se ekonom Miroslav Zámečník, člen nové Národní ekonomické rady vlády (NERV), kterou počátkem roku ustavil premiér Mirek Topolánek.

A odhady pojišťovny Euler Hermes mu dávají za pravdu. Letos by podle její analýzy mělo úpadkové řízení postihnout 5200 firem a konkurz by měly soudy navrhnout v 1770 případech.

»Rozhodující bude třetí čtvrtletí. Pak se ukáže, zda bude situace kritická, « upozorňuje šéf pojišťovací společnosti Julius Kudla.

Špatný závěr roku

Podobně nevesele vypadá situace podle statistik, které nezapočítávají drobné podnikatele, ale sledují jen obchodní společnosti. Tedy ty, které si za jméno píší a. s., s. r. o. nebo třeba v. o. s.

Bustrace: Tomáš Novák

Ty sleduje společnost Czech Credit Bureau (CCB), která je zakladatelom bankovního a nebankovního úvěrového registru v České republice a dodává řešení pro credit risk management a informace o obchodních subjektech. Podle její analýzy pro týdeník Ekonom, vycházející ze systémů Crůbice, vyloní dopadla insolvence na 858 společností. To by ve srovnání spředešlým rokem nevypadalo níjak hrozivé. V roce 2007 to totiž bylo jen o sedm

Vývoj po jednotlivých čtvrtletích uplynulého roku ale ukazuje, že je důvod obávat se vlny bankrotů.

V prvních třech kvartálech 2008 totiž vyhlásilo úpadek méně firem než v roce 2007. To, že nakonec bylo celkově insolvencí více, mají na svědomí až poslední tří měsíce. V těch totiž zkrachovalo o dvacet podniků vice v meziročním srovnání.

Loňský rok ještě nebyl tak katastrofální. Hlavní čísla se ukážou letos. Nejhorší bude první pololetí.

Miroslav Zámečník, ekonom, člen NERV

Vývoj bankrotú v roce 2009 ovlivní řada do určité dnity protichůdných faktorů. N-Celosvětová finanční krize a následný hospodářský pokles podástatň sniží zahraniční poptávku po českých ýrobočích a službích. Klesající výdaje domácností, i v důsledku očekávaného róstu nezaměstnaností, omezí i poptávku vnitřní, v vypočítává Véra Kameníčková x CCP. »Zőyšená opatrnost bank, které jsou v důselávli financhi krize oslabenjší, při půjčování peněz podníkům ztíží přístup ři rem k finančimi zardojům. Dosud oslabující kurz koruny však může pomocí vývoz-cům. Podníkům sítuací usnadní i cena rozy, která je ve srovnání s první polovinou roku 2008 nížší, « doplňuje. Konkrétní čísla ale neuvádí.

Skláři nebo stavbaři

Mezi těmi, kdo se loni museli smířit s krachem, byly například společnosti Karlovarský porcelán, Sklárny Bohemia, Slezan Frýdek-Mistek, Olšanské papirny, Czech Aircraft Works nebo Masný průmysl Českå Lípa.

A letos hned od počátku roku se k nim přidávají další. Do insolvence se dostala například pražská stavební společnost

CZECH AIRCRAFT WORKS Kunovice

Zadlužený výrobce sportovních letadel se kvůli dluhům propadi do insolvenčního řízení v srpnu. Fotor Islan

MASNY PRÜMYSL Česká Lípa

Firma je v úpadku od října. Návrh podala sama společnost, která tak chce řešit špatnou finanční situaci. V prosinci ii byla povolena reorganizace. Bustrační foto: Martin Svozřek

Artexa, která již pět měsíců neplatila obchodním partnerům ani zaměstnancům. Stavitel dřevěných domů totiž pocítil velmi silně propad poptávky po rodinných domech na klíč.

Majitelé firmy se pokoušeli najít strategického partnera, ale nepodařílo se, »Jednání dopadla neúspěšně,« uvedli v insolvenčním návrhu.

Podobně neúspěšných jednání letos čeká české podnikatele zřeimě hodně.

Neiznámějším případem bankrotu isou v posledních týdnech skláří. Soud tak nedávno vyhlásil úpadek v novoborské sklárně Crystalex, která patří do skupiny Bohemia Crystalex Trading. »Pro budoucnost firmy bude rozhodující vyhlášení konkurzu, který umožní prodat sklárnu novému vlastníkovi. O tom by se mělo rozhodnout na schůzi věřitelů 12. března, « uvedl mluvčí skupiny Karel Samec.

Nevede se ani papírnám

Věřitelské banky sklárnám odčerpaly veškerou hotovost, takže není aní na mzdy. Za-

městnanci ještě stále doufali, že se jejich podnik přece jen podaří zachránit. Nakonec ale museli například v porcelánce Karolinka v Karolince na Vsetínsku místo dobré zprávy říci lidem: Už nechodte.

neschopnost je rozhodně jednou z hlavních příčin napjaté finanční situace mnoha firem.

Julius Kudla, Euler Hermes Čescob

Přes původně odmítavý postoi se uvolil ministr financi Miroslav Kalousek, že sklárnám ze skupiny Bohemia Crystalex Trading pomůže, pokud přijdou s dobrým plánem restrukturalizace.

»Jsme ochotni pomoci při provozním financování za předpokladu, že vlastníci, věřitelské banky a insolvenční správce budou ochotni neprodleně přistoupit k restrukturalizaci a prodejí majetku. Bez splnění této podmínky je i pouhá pomoc při zajištění provozního financování vyloučena, neboť by jen prodlužovala restrukturalizační agonii,« napsal Kalousek v tiskovém prohlá-

Skláři a třeba také zaměstnancí kartonážky v Karolínce, která je na sklárny úzce napojena, tak mohou zase doufat. Úřady práce ale už nyní počítají na Vsetínsku s rekordním přílivem nezaměstnaných,

Kromě sklářů a stavebnictví patří k nejpostiženějším oborům podle analýzy CCB automobilový průmysl, doprava a také chemický a ocelárenský průmysl.

»Velké problémy mají i všechny firmy, které mají co do činění s výrobou a prodejem papíru, « doplňuje Kudla z Euler Hermes,

Zámečník ještě upozorňuje, že také cestovní ruch prožívá těžké období, »Turistika je nadstandard, a když lidé zeiména na Západě omezují spotřebu, tak budou méně cestovat. Hoteliéři už nyní přes Vánoce pocítili mnohem nižší zájem o své služby,« říká.

Hledá se vinik

Kde hledat hlavní příčiny krachů českých firem? »Svou roli sehrála posilující koruna v prvním pololetí loňského roku, která ztížila situaci vývozcům. A to především v oborech, ve kterých je silná asijská konkurence. K dalším faktorům patří vysoká cena ropy v první polovině roku 2008, pokles zahraníční poptávky v důsledku recese v závěru roku 2008 a nevyrovnaná struktura české ekonomiky, která je citlivá na výpadky v poptávce v několika málo odvět-

PRŮMYSLOVÉ STAVITELSTVI Brno

Společnost, která před lety patřila mezi největší stavební firmy v Brně, je v úpadku od října. Věřitelé po ní požadují přes tři miliardy korun

Nustračni foto: Filip Jandourek

CRYSTALEX Nový Bor

Na přelomu září a října vyvrcholily problémy skupiny BCT, Například dceřiná firma Crystalex Nový Bor neidříve prošla moratoriem, v lednu zastavila výrobu a nyní je v úpadku. Foto: ČTK

vích, « vypočítává Ondřej Pirohanič, druhý autor analýzy CCB.

»Ke snížení poptávky došlo jak v zahraničí, tak na domácím trhu. Někdy ve třetím čtvrtletí tohoto roku by se to mělo začít zlepšovat, ale nebude se to týkat exportérů do Evropy, ti budou krizí postižení déle, « doplňuje k tomu Karel Havlíček, mistopředseda Asociace malých a středních podniků a zároveň šéf firmy Sindat Group, která se zabývá obchodními, poradenskými a projektovými službami.

V současnosti jsou banky ochotné maximálně prodloužit stávající úvěr, ale získat nový je obtížné.

Karel Havlíček, Asociace malých a středních podniků

»V současnosti už cena ropy, která prudce poklesla, naopak dává firmám skrytý fiskální impulz. Naopak velmi těžké to mají s korunou. Je příliš volatilní, a na to se špatně přípravuje,« míní ekonom Zámečník.

Zákon jako nátlak

Bankroty mají podle odborníků iednu nepříjemnou vlastnost - dominový efekt. »Druhotná platební neschopnost je rozhodně jednou z hlavních příčin napiaté finanční situace mnoha firem. Čisla mluví za vše. V loňském roce se zvýšil počet

pohledávek v prodlení o šestnáct procent, ale jejich hodnota stoupla o celých 120 procent, « tvrdí Kudla. Firmy totiž přestaly platit i faktury na vyšší částky, ač u nich hrozí vyšší penále. Kromě toho se do zpoždění také dostaly větší podniky, které dávají větší, a tudíž dražší zakázky.

Zátěží pro cash flow firem mohou být i dosud oslavované evropské projekty za penize z Bruselu. »Musite platit 45 procent z vlastních peněz a jen zhruba 55 procent přiteče z evropských fondů. Ty penize by nyní firmy potřebovaly jinde,« varuje Karel Haylíček z Asociace malých a středních

Dalším strašákem firem je insolvenční zákon, »Zatím se v mnoha případech jedná o použití insolvenčního zákona jako nátlakového prostředku v obchodních sporech, což může pro některé společnosti mít fatální následky, « uvádí Kudla.

Právě insolvenční zákon si chce vzít na paškál premiérova ekonomická rada, »Je to jedna z věcí, kterou budeme pečlivě zkoumat, a chceme navrhnout některé úpravy. Notabene jej v této době budeme potřebovat,« uvedl stanovisko NERV její další člen Tomáš Sedláček, eko-

nom z ČSOB.

firem a živnostniků

letos podle

odhadů

pojišťovny

Euler Hermes

vvhlásí

insolvenci.

Ministerstvo spravedlnosti již začalo úpravy insolvenčního práva připravovat, »Navrhujeme celkem dvanáct změn ve vazbě na finanční krizi. Cílem je upravit zákon tak, aby dal podnikatelům větší šanci přežít,« vysvětluje právník Bohumil Havel, člen expertní skupiny při resortu spra-

INSOLVENČNÍ REJSTŘÍK

Co v reistříku najdete?

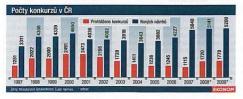
- » veškerá rozhodnutí insolvenčního soudu vydaná v insolvenčním řízení:
- » veškerá podání, která se vkládalí do soudního spisu vedeného insolvenčním soudem ohledně dlužníka:
- >> informace o insolvenčních správcích stanovené zákonem;
- >> informace o dlužnících stanovené zákonem:
- » informace o hlavních řízení v členských statech EU:
- >> doručení většiny soudních rozhodnutí (nespoléhejte tedy při doručování na obálku s pruhem).

Co v reistříku nenajdete?

- » podání či jiné písemnosti, které podléhají utaiení podle zvláštního právního předpisu:
- » řízení zahálená do konce roku 2007, tedy řízení, která probíhají podle právní úpravy obsažené v zákoně o konkurzu a vyrovnání.

vedlnosti a jeden ze spoluautorů insolvenčního zákona.

Některé ze změn by měly být přijaty jen na přechodné, krizové, období. Návrhy idou po třech liniích: dát podnikům v problémech, ovšem ještě s životaschopným provozem lepší zbraně do rukou při vyjednávání s věřiteli. V pomoci by se měl angažovat i stát tím, že podnikům v reorganizaci odloží některé platby, třeba na sociální pojištění. A konečně vzniknout by měly i paragrafy, které zajistí, aby zaměstnanci nezůstávali bez mezd, jako je tomu nyní například u probíhajícího D

téma ekonomu

KARLOVARSKÝ PORCELÁN Karlovy Vary

Přelom září a října byl tragický i pro společnost Porcela Plus. Dezříná firma Karlovarský porcelán byla v úpadku od poloviny října, v prosinci byl vyhlášen konkurz na »matku» i »dceru». říma čík

SLEZAN Frýdek-Mistek

Firma zabývající se výrobou přízí a textilií spadla do insolvenčního řízení v prosinci. Ve stejném měsící skončila v úpadku i textilka Loana. lustatí eta #Ecida

OLŠANSKÉ PAPÍRNY Lukavice

O úpadku papírenské společnosti bylo rozhodnuto v prosinci. Důvod? Platební neschopnost. Iustební lote isla

CE WOOD

Největší tuzemský lesnický holding působící na celém území Česka vstoupil do insolvenčního řízení tento týden. Rúz ČÍK

insolvenčního řízení ve sklárnách ze skupiny Bohemia Crystalex Trading.

Žádnou paniku

Příliš černé scénáře ale Havlíček z Asociace malých a středních podníků odmítá. Sošamozřejmě že krachů přibude, ale nevyvotával bych velkou paniku. Věřitelé už tu proceduru vyzkoušeli a dobře vědí, že výtěznost insolvenčního řízení není nijak vysoká. Pohybuje se pod desetí procenty. Proto se radéji než někoho poslat do krachu pokusí domluvit na rozložení splátek, a domíní se.

Aby těch problémů české firmy neměly málo, banky se jim zdráhají půjčovat. Podle exkluzivního průzkumu Hospodářské komory pro týdeník Ekonom pocifují horší příKromě sklářů a stavebnictví patří k nejpostiženějším automobilový průmysl, doprava, chemický a ocelárenský průmysl.

stup k úvěru dvě třetiny firem (viz Ekonom č. 2/2009).

»Otáčet cizí peníze je přitom pro podnikání nezbytné. To vyvolává také dominový efekt. Banka vám nepůjčí, vy nezaplatite dodavateli, a tak se to postupně přelévá. V současností jsou banky ochotné přineljepším prodloužit stávající úvěr, ale získat nový je obtížné, «vysvětluje Havlíček.

»Banky neuhlídaly likvíditu a teď nechtějí půjčovat. Psychóza ze špatného stavu firem se ještě prohloubí ve druhém čtvrtletí, až se začnou vyhlašovat hospodářské výsledky. I velmi zdravé firmy je budou mít totiž o poznání horší, « pokračuje mistopředseda Asociace malých a středních podniků Havlíček.

»Vy byste někomu půjčil?« ptá se ekonom Zámečník. »Banky nevědí, jak budou vypadat tržby firem. Navic exportér sice přiznává problémy s odbytem, ale ze například zkrachoval nějaký jeho zákazník, se sotva pochlubí. Samozřejmě je to problém, ale nemůžete banky vinit. Musí dobře zvažovat rizika. To, že je to nyní takový kolektivní akt ze strany bankovního sektoru, je pochopitelné,« vysvětluje Zámečník.

Bylo už i hůř

Ačkoliv situace českých firem vypadá nevesele, bylo již hūř. Konec devadesátých let a počátek nového století představoval pro bankroty naprostou žeň. Tehdy čísla zkrachovalých firem přeskočila výrazně hranici 2000 za rok.

Čeká Česko něco podobného i nyní, když celosvětová krize žene firmy do úpadku, což nárůst bankrotů o polovinu při srovnání let 2007 a 2008 jen potvrzuje?

»Firmy jsou nyní rozhodně v lepší finanční kondici než ke konci devadesátých let. Jak to ale všechno dopadne, není jisté, protože letošní rok přínáší klesající tržby, které tehdy nebyly, «uvedl Zámečník.

Havlíček z Asociace malých a středních podniků je ještě o poznání optimističtější. »Tehdy se zakládaly firmy po tisticích jako na běžicím pásu. Trh na to nebyl stavěný. Do toho se přiostřovala konkurence a padaly banky. Dnes je ten stav rozhodně mnohem stabilnější, « sdětil.

Neisme v tom sami

Česká republika ale rozhodně není sama, kdo prožívá vlnu bankrotů. Krachuje se i za hranicemi, a to ve velkém.

Například ve Spojených státech, kde krize vznikla a přelila se do celého světa, podle elektronické soudní databáze dojde denně k pětí tísleům krachů, pokud se započítá i nesolventnost domácností. To znamená nárůst o 54 procent mezi roky 2007 a 2008.

Když je firma předlužená

- » Vyhlásit úpadek sama na sebe musí firma, když nemá dostatečný majetek na to, aby dokázala pokrýt veškeré splatné i nesplatné závazky.
- » Prvním základním předpokladem předlužení je existence alespoň dvou věřitelů.
- » Druhým a podstatnějším předpokladem pro vyhlášení předlužení je záporný rozdíl mezi hodnotou majetku dlužníka na straně jedné a výší všech jeho závazků na straně druhé.
- » Jednatel nebo představenstvo společností má povinnost podat návrh na zahájení insolvenčního řízení bez zbytečného odkladu poté, co se dozvěděl nebo při náležité pečlivosti měl dozvědět o svém úpadku.
- » Jestliže odpovědné osoby svoji povinnost podat návrh nespiní, odpovídají věřitelům za škodu nebo jinou újmu, která jim tím vznikne.

Kdyby tímto tempem bankroty pokračovaly,

tak za letošek to bude 1,2 až 1,4 milionu

ještě před koncem roku centrála úvěrové po-

jišťovny Euler Hermes. A rozhodně není ni-

úpadků zde poskočí sice jen o 16,7 procenta,

v absolutním čísle to ale znamená, že se vv-

Podle Romea Grilla, hlavního ekonoma

zmíněné pojišťovny, bude neihorší situace

v automobilovém průmyslu, maloobchodu,

Celosvětový výhled bankrotů zveřejnila

Neihûř má dopadnout Evropa, Počet

zbankrotovaných subjektů.

šplhá na bezmála 200 tisíc.

textilním průmyslu a logistice.

jak růžový.

Ostatně Evropské sdružení dodavatelů automobilového průmyslu už varovalo, že pokud jim vlády nepomohou úvěrovými garancemí, zkrachuje během přištích několika měsíců každý desátý dodavatel automobilek.

Nepříliš záviděníhodné první místo mezi evropskými státy si zřejmě vyslouží Francie, kde by mělo zkrachovat 63 tisíc společnosti.

Tim předčí i USA, přestože tam má dojít krapidnímu růstu počtu insolvenci o více než padesát procent. Do úpadku se má v Americe přihlásit así šedesát dva tisíc podniků.

Trochu lépe na tom bude například Japonsko. Tam se předpokládá nářást bankrotů jen asi o dvanáct procent. Na své dno si ale i země vycházejícího slunce muselá sáhnout. V listopadu dosáhl počet zbankrotvaných společnosti, které jsou kôtované na burze, rekordu od druhé světové válly. Padlo jích 1277, příčemž velkých akciových společností bybo mez jimi třícet.

Investice do exportu

A co by firmám v této situaci pomohlo? »Na krizi bych šel zvýšeným financováním instituci podporujících export, « uvedl v rozhovoru pro týdeník Ekonom bývalý ministr financil van Kočárník (viz Ekonom č. 3/2009).

S tím souhlasi i Havlíček z Asociace malých a středních podníků. »Nyní je zbytečně lit další peníze do organizací typu Czech-Invest nebo CzechTrade, ty už svou práci odvedly velmi dobře. Teď by vetší část peněz měja nutovat například do EGAP « uvedl.

Podle něj je současná situace na trhu příležitostí pro odvážné a kapitálově zajištěné firmy. Bankrotující společnost se totiž dá pořídit »za hubíčku«.

BANKROT – až poslední krok v úpadkovém řetězci

- » Insolvenční zákon rozeznává dva druhy úpadku: insolvenci (platební neschopnost) a předlužení.
- » Dlužník je v platební neschopnosti, jestlíže má více (alespoň dva) věřitelů, jeho peněžité závazky jsou alespoň 30 dnů po thůtě splatnosti a tyto závazky není schopen plnit.
- » Předlužením se rozumí situace, kdy má dlužník více věřitelů a souhm jeho závazků převyšuje hodnotu jeho majetku.
- » Insolvenční zákon dále rozlišuje takzvaný hrozici úpadek, který nastává v situaci, kdy lze předpokládat, že dlužník nebude schopen řádně a včas splnit podstatnou část svých peněžitých závazků.
- » V první fázi insolvenčního řízení soud přijme insolvenční návrh (může ho podat firma sama nebo věřitel), během dvou hodin ho zveřejní v insolvenčním rejstříku.

- » Po zveřejnění návrhu v insolvenčním rejstřiku mají věřitelé maximálně dva měsíce na přihlášení pohledávek.
- » Moratorium poskytne dlužnikovi možnost, aby se s věřiteli vyrovnal ještě před proběhnutím celého insolvenčního řízení, a to tím, že po dobu jeho trvání netze vydat rozhodnutí o úpadku.
- » Návrh na vyhlášení moratoria může dlužník podat do sedmi dnů od podání insolvenčního návrhu.
- » Návrh na vyhlášení moratoria může věřitel podat do patnácti dnů od podání insolvenčního návrhu.
- » V druhé fázi následně soud rozhodne o způsobu řešení úpadku. Na své rozhodnutí má tři měsíce ode dne rozhodnutí o úpadku.

- » Bankrot neboli konkurz je pouze jednim z možných řešení. Většinou znamená konec výroby a rozprodej majetku dlužníka.
- » Reorganizace řeší úpadek dlužníků-podníkateů provazující pravida velký podník, kdy bude z hlediska uspokojení vářtielů výndonější, aby podník dál fungoval. Jde zpravídla o společnosti, jejichž obrat činí alespoň 100 ozměstnanců.
- » Je to ale rozhodné ta nejdelší a nejsložitější cesta, kterou se věřitelé mehou vydat. Protože jejím cílem je revitalizace dlužníkovy firmy, a ta podle zkušeností ze zahraničí trvá pět až šest let. Naše soudy zatím schvalily reorganizací čtyř firem.
- » Oddlužení neboli osobní bankrot dává možnost vyrovnat se s věříteli lidem, kteří nejsou podníkateli. Během pětí let uhradí prostřednictvím měsíčních splátek věříteli třetinu pohledávky.

20